

Ο Τομέας Λόγου της ΔΕΠΑΚ
παρουσιάζει

στη σειρά εκδηλώσεων
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ

Τα Άνθραματά μας Κυρίας

ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΣΑΚΑΡΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΓΟΥ
ΦΑΡΩΝ & ΛΣΙΝΗΣ 11
24101 ΚΑΛΑΜΑΤΑ
ΤΗΛ.: (0721) 95611,2,3
FAX: (0721) 95614

28 Φεβρουαρίου, 1999
ώρα 8.00μμ.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Τομέας Λόγου, ΔΕΠΙΑΚ

Επιστημονική Διεύθυνση:

Κ. Νάντια Σερεμετάκη

με τη συνεργασία του Συλλόγου Κυριών Καλαμάτας
και των συλλόγων: *(αλφαριθμητικά)*

Λέσχη Lions

Λύκειο Ελληνίδων

Σοροπτιμιστικός Όμιλος

Σύλλογος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Σύλλογος Ξενόφωνων Γυναικών

Σώμα Ελληνίδων Οδηγών

Τα Άνθρωπα μας
Κυρία

ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΣΑΚΑΡΗ

Η Έγερση των Κυριών

Μετά την Ανεξαρτησία από τους Τούρκους και μέχρι τα τέλη του αιώνα, το νεαρό ελληνικό έθνος πάσχει από οικονομική καθυστέρηση, άθλιες βιωτικές συνθήκες στις αγροτικές περιοχές, φτώχεια στις πόλεις, παντελή έλλειψη πολιτικής και υπηρεσιών πρόνοιας, και υψηλό αναλφαριθμητισμό. Το 1879 το 69,2% των ανδρών και το 92,96% των γυναικών στο ελεύθερο βασίλειο είναι αναλφάβητοι. Παρότι το 1834 η δημοτική εκπαίδευση γίνεται υποχρεωτική και για τα δύο φύλα, η εκπαίδευση για τις γυναίκες διατηρεί ρόλο διακοσμητικό. Το κράτος, που διέθετε σημαντικό προϋπολογισμό στην ανδρική εκπαίδευση, αφήνει τη γυναικεία εκπαίδευση στην ιδιωτική πρωτοβουλία και τις δωρεές. Σε αυτά τα πλαίσια, η φιλανθρωπία εμφανίζεται σαν επιτακτικό καθήκον για τη "σωτηρία των πολιτών από τα κοινωνικά δεινά." Οι γυναίκες αρχίζουν να συνειδητοποιούν τη θέση του φύλου τους και την αναγκαιότητα βελτίωσής της. Γύρω τους ανθεί η ιδέα της Μεγάλης Ελλάδας. Αυτά τα δύο θα κάνουν οι γυναίκες λάβαρο και ασπίδα τους για να ανοίξουν δρόμο προς τη δημόσια δράση και τη πολιτική.

Το 1870 ξεκινούν πλήθος γυναικείες φιλανθρωπικές

δραστηριότητες. "Σύλλογοι Κυριών" ιδρύονται σε όλη την Ελλάδα και γυναίκες όλων των κοινωνικών στρωμάτων στρατεύονται σ' αυτούς για να προσφέρουν οικονομικά και οργανωτικά. Στα ορφανοτροφεία και τα φτωχοκομεία έρχονται να προστεθούν οι επαγγελματικές σχολές για γυναίκες.

Οι φιλανθρωπικοί "Σύλλογοι Κυριών" που αναπτύσσονται στα τέλη του αιώνα στηρίζονται κυρίως στους δεσμούς φιλίας των γυναικών στο σχολείο. Σε αυτές στηρίζεται και η έκδοση της *Εφημερίδος των Κυριών* που κυκλοφορεί το 1887 και έως το 1917, στην Αθήνα.

Οι διεκδικήσεις που προτάσσει αρχικά είναι το δικαίωμα στην εκπαίδευση και το δικαίωμα στην εργασία.

Ετα Χώρα μας Κυρίας

Στη Καλαμάτα, το 1880 πιθανότατα, γεννιέται από εύπορη οικογένεια η **Μαρία Καλλιάνη-Μπασακάρη**. Νέα κοπέλα αρχίζει να συνεργάζεται με τον "Φιλόπτωχο Σύλλογο Κυριών" - που ιδρύθηκε στη Καλαμάτα το 1910 με πρόεδρο την Ευγενία Κωστοπούλου. Εκλέγεται πρόεδρος του συλλόγου το 1933

Ο Πόλεμος: Κρίση, Αυτοστοχασμός με Ξέριανση.

(διαδεχόμενη τη Πιπίτσα Νικολάου) και παραμένει έως το θάνατό της. Για τη φιλανθρωπική της δράση, που περιλαμβάνει τη σίτιση και φαρμακευτική περίθαλψη φτωχών οικογενειών, επιστρατεύει όλες τις εύπορες οικογένειες της Καλαμάτας και από το 1915 που παντρεύεται τον αξιωματικό Γιώργο Μπασακάρη κινητοποιεί

και τις γυναίκες των αξιωματικών.

Με τη διοργάνωση θεατρικών παραστάσεων, συναυλιών, λαχειοφόρων αγορών, ομιλιών και διαλέξεων, αλλά και εκκλήσεις προς τους απανταχού Μεσσηνίους, εξασφαλίζει πρόσθετους πόρους για τη φιλανθρωπική δράση του συλλόγου και παράλληλα συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας πλούσιας πολιτιστικής κίνησης στη περιοχή.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνει στον μορφωτικό ρόλο του Συλλόγου. Επιστρατεύει καθηγητές και γιατρούς της περιοχής και πραγματοποιεί, στην Πανιαζοπούλειο Λαϊκή Σχολή Καλαμάτας, εβδομαδιαίες με ποικίλα θέματα μεταξύ των οποίων "Τι επέτυχε η γυναίκα και ποια η σημερινή της θέση".

Το 1936 εκλέγεται παράλληλα αντιπρόεδρος του "Συλλόγου προς Διάδοσιν των Γραμμάτων" που οργάνωνε τότε τα νυκτερινά σχολεία των αναλφάβητων. Συνεισφέρει σ' αυτά καθώς και στην έκδοση του *Μεσσηνιακού Έτους* και των περιοδικών *Αρχαίων* και *Ιθύμη*.

Το 1938 ιδρύει την Οικοκυρική και Επαγγελματική Σχολή Καλαμάτας.

Τον Οκτώβριο του 1940 κηρύσσεται ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος κι η Ελλάδα μπαίνει στη δίνη του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Κάθε προηγούμενη δραστηριότητα χάνει το νόημά της.

Η Μπασακάρη εκλέγεται πρόεδρος της "Φανέλας του Στρατιώτου" και συσπειρώνοντας σημαντικό αριθμό γυναικών αρχίζουν να παράγουν και να τροφοδοτούν με μάλλινο ρουχισμό τους μαχόμενους στρατιώτες στα Αλβανικά βουνά.

Μετά το 1942 εκλέγεται αντιπρόεδρος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και παράλληλα πρόεδρος του "Σώματος Ελληνίδων Οδηγών". Τότε η Μπασακάρη ξεπερνά τον εαυτό της. Στο όνομα των δικαιωμάτων του ανθρώπου παραμερίζει τις ίδιες τις πολιτικές της καταβολές και πεποιθήσεις. Στη πολεμοκάπηλη ανδρική στάση αντιπαρθεύει τον γυναικείο εξανθρωπισμό.

Διασώζει δεξιούς και αριστερούς Μεσσηνίους από στρατόπεδα

συγκέντρωσης, κρύβει και φυγαδεύει Κρήτες και Κύπριους στρατιώτες, και φυγαδεύει στη πατρίδα τους ξένους, σύμμαχους στρατιώτες. Στη Τρίπολη ματαιώνει την εκτέλεση 150 κρατούμενων, κινητοποιώντας όλα τα σωματεία σε κοινό ψήφισμα. Πρεσβεύει και μάχεται για την καλή ιατρική περίθαλψη και διατροφή όλων των

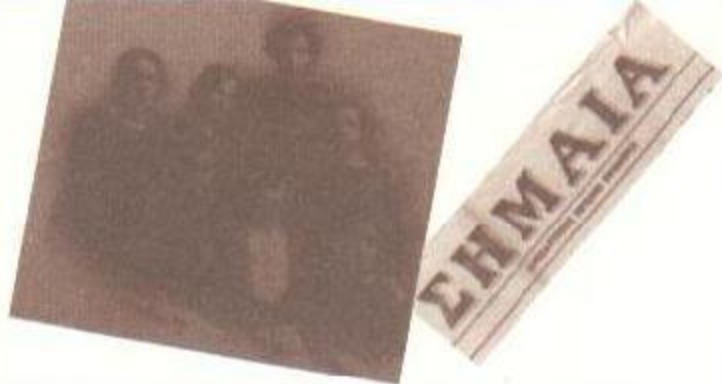
αιχμάλωτων και μελλοθάνατων. Σώζει ζωές στο στρατόπεδο, επιστρατεύοντας γιατρούς-χειρουργούς και τον εαυτό της σαν νοσοκόμα. Γίνεται ο μεσολαβητής μεταξύ μελλοθάνατων και των οικογενειών τους.

Τα Χρόνια της Χειραρέτρησης

Τον Μάρτιο του 1950, ανταποκρίνεται στην έκκληση της Ελένης Βλάχου στη *Καθημερινή* για βοήθεια προς τα κατεστραμμένα παραμεθώρια χωριά. Υιοθετεί, ως "Σύλλογος Κυριών", το χωριό Μαυρόπουλο (Παγωνίου) στα Ιωάννινα. Με τις συνεργάτριές της πλάι της, κινητοποιεί τους συμπολίτες της και αρχίζει ο έρανος για τη συλλογή ειδών επιβίωσης για τις 65 επαναπατρισμένες οικογένειες του Μαυρόπουλου. Το εμπορικό-βιομηχανικό Επιμελητήριο στη Καλαμάτα ανταποκρίνεται πρώτο με οικονομική ενίσχυση και η προσπάθεια της στηρίζεται από τον τοπικό και εθνικό Τύπο.

Το 1951 επαναλειτούργει την Οικοκυρική και Επαγγελματική Σχολή Καλαμάτας όπου φοιτούν 70 κορίτσια ηλικίας 12-16 ετών. Η σχολή λειτουργεί βάσει προγραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και η καθημερινή φοίτηση περιλαμβάνει

μαθήματα

θεωρητικά και πρακτικά, όπως Ελληνικά, γεωμετρία, γαλλικά, ιστορία, οικιακή οικονομία, θρησκευτικά, κέντημα, ραπτική, γεωμετρική κοπτική, μαγειρική, κ.ά. Η διαχείριση της σχολής και η διδασκαλία είναι στα χέρια γυναικών.

Ίδρύει οικοτροφείο όπου διαμένουν οι μαθήτριες που προέρχονται από γειτονικά χωριά. Το επόμενο στρατηγικό βήμα της είναι η στέγαση της σχολής σε ιδιόκτητο κτίριο, το οποίο και επιτυγχάνει το 1966. Συνεχίζει την ανθρωπιστική δράση της στο "Σύλλογο Κυριών" με διαύγεια ως το τέλος της μακριάς ζωής της.

Η Συνέχεια

Η Μαρία Μπασακάρη, η Μαριγούλα όπως την ξέρουν φίλοι και γνωστοί, πεθαίνει στη Καλαμάτα τον Μάιο του 1980. Το 1979, μετά από εισήγηση του Μητροπολίτη Μεσσηνίας κκ Χρυσόστομου, η Ακαδημία Αθηνών της απονέμει έπαινο "οτι επι μακρόν εθνοπρεπώς τε και κοινοφελώς ειργασάτο."

Η ζωή και το έργο της παραμένουν άγραφα στα επίσημα ιστορικά αρχεία.

Παραγωγή εντύπου: Τομέας Λόγου, ΔΕΠΑΚ
Γραφικές τέχνες: Νεκταρία Παλαισιάννη
Χορηγός: ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Φωτογραφίες: Οι φωτογραφίες που εμφανίζονται στο παρόν έντυπο είναι από την Έκθεση Αντικειμένων Μνήμης που πλαισιώνει την εκδήλωση. Τα αντικείμενα αυτά, που ενσωματώνουν τη μνήμη της Μπασακάρη, τα κατέθεσαν πολίτες, μετά από σχετική έρευνα που πραγματοποίησε ο Τομέας Λόγου.

Συνοδευτική βιντεοταινία (20' έγχρωμη)

Παραγωγή: ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΓΟΥ

Έρευνα / Επιστημονική διεύθυνση: Κ. Νάντια Σερεμετάκη

Σκηνοθεσία: Νίκος Αναγνωστόπουλος

Χορηγός: ΒΙΚΥ ΚΑΡΕΛΙΑ,

Πρόεδρος Δικείου Ελληνίδων Καλαμάτας